

Beslutningsforslag nr. B 137. Fremsat den 3. april 2003 af Villy Søvndal (SF), Ole Sohn (SF), Holger K. Nielsen (SF) og Aage Frandsen (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om opfordring til at trække aktstykke nr. 111 om støtte til Irak tilbage fra Finansudvalget

Folketinget opfordrer udenrigsministeren til at trække aktstykke nr. 111 af 31. marts 2003 tilbage fra Finansudvalget med henblik på at få opdelt aktstykket i to selvstændige dele.

I aktstykket søger ministeren om tilslutning til,

at der til Irak i finansårene 2003 og 2004 ydes 180 mio. kr. i støtte til humanitær bistand, bistand til internt fordrevne i Irak og til irakiske flygtninge i nærområderne samt 170 mio. kr. i genopbygningsbistand.

Bemærkninger til forslaget

Forslagsstillerne er enige i, at Danmark skal yde en aktiv humanitær indsats i Irak. Faktisk mener forslagsstillerne, at regeringens forslag om at yde 180 mio. kr. er alt for lidt i forhold til de menneskelige lidelser, der følger af krigen. Den humanitære bistand bør øges med 200 mio. kroner.

Forslagsstillerne er også enige i, at Danmark skal bidrage til genopbygningen af Irak, men finder det afgørende, at det sker under ledelse af FN. Ligeledes finder forslagsstillerne det urimeligt, at nødhjælpsindsatsen finansieres inden for ulandsrammen og således sker på bekostning af nødvendige indsatser andre ste-

der i verden, hvor der også er væsentlige flygtninge- og fattigdomsproblemer.

Teksten i aktstykke 111 giver ingen garanti for, at genopbygningsindsatsen sker under FN's ledelse. Hvis USA blokerer for, at FN kommer til at stå for genopbygningen, med henblik på selv, eventuelt sammen med koalitionspartnerne i krigen, at forestå genopbygningsarbejdet, kan det få katastrofale følger for FN og Irak. Derfor finder forslagsstillerne det helt afgørende, at Danmarks stilling til genopbygningsindsatsen besluttet i Folketinget.

Skriftlig fremsættelse

Villy Søvnald (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om opfordring til at trække aktstykke nr. 111 om støtte til Irak tilbage fra Finansudvalget.

(Beslutningsforslag nr. B 137).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Finansudvalgets aktstykke nr. 111 af 31. marts 2003, folketingsåret 2002-03**111**

Udenrigsministeriet. København, den 31. marts 2003.

- a. Udenrigsministeriet anmoder i nærværende skrivelse om Finansudvalgets tilslutning til, at der til Irak i finansårene 2003-2004 ydes 180 mio. kr. i støtte til humanitær bistand, bistand til internt fordrevne i Irak og til irakiske flygtninge i nærområderne samt 170 mio. kr. i genopbygningsbistand.

Forslaget medfører ikke merudgifter i forhold til de beløb, som allerede er bevilget på finansloven til udviklingslandene, eller som er opført på de følgende års budgetoverslag.

- b. *Baggrund*

Der findes ingen præcise tal for Iraks bruttonationalindkomst pr. indbygger, realvækst i BNI pr. indbygger, gennemsnitlige realvækst eller langfristede udlandsgæld. Befolkningen udgør ca. 23,3 millioner, og den årlige befolkningstilvækst er 2,9 pct. Irak er af OECD's udviklingskomité (DAC) klassificeret som et udviklingsland.

Den irakiske økonomi domineres af oliesektoren, der traditionelt har udgjort 95 pct. af Iraks eksportindtægter. Krigene med Iran i 1980-88, besættelsen af Kuwait i 1990, de efterfølgende internationale sanktioner mod Irak og skaderne efter den internationale militære intervention i 1991 har givet store økonomiske tilbageslag.

Menneskerettighedssituationen har under Saddam Husseins totalitære regime været præget af omfattende overgreb, herunder systematisk undertrykkelse af alle væsentlige frihedsrettigheder, omfattende brug af dødsstraf, politisk motiverede drab, forsvindinger og udbredt tortur.

Det vurderes, at op mod 1 million børn under 5 år er kronisk underernærede, ligesom op mod 5 millioner mennesker ikke har adgang til rent vand og sanitet. Mere end 60 pct. af befolkningen menes endvidere at være helt afhængig af fødevarerationererne fra FN's Olie-for-mad program.

Som en integreret del af de samlede danske bidrag til gennemførelsen af Sikkerhedsrådets resolutioner om afrustning af Irak for masseødelæggelsesvåben lægges der vægt på at yde en substantiel støtte på det humanitære område samt til genopbygning af Irak efter mange års misrøgt under Saddam Husseins regime.

I lyset af de meget store humanitære behov i Irak har FN-systemet den 28. marts 2003 udsendt en humanitær appel på 2,2 mia. USD, hvilket gør den til den mest omfattende FN-appel nogen sinde. Sikkerhedsrådet vedtog den 28. marts 2003 resolution 1472, der viderefører Olie- for-mad programmet i 45 dage og gør det muligt for FN at levere nødhjælp til de dele af Irak, hvor sikkerhedssituationen tillader det. Vedtagelsen betyder også, at FN-appellens store anmodning om fødevarerhælp (1,3 mia. USD ud af de 2,2 mia. USD) kan nedskrives.

Fra dansk side har man allerede som et af de første lande ydet et bidrag på 8 mio. kr. til FN-organisationernes humanitære beredskab. Herudover har private danske organisationer

(ngo'er) fået midler til at styrke deres beredskab, ligesom der fra dansk side er sekunderet en dansker til FN's koordinationsarbejde i regionen. EU's humanitære kontor, ECHO, har foreløbig afsat ca. 160 mio. kr. til nødhjælp.

Genopbygningsindsatsen forventes organiseret i snævert samarbejde med FN og relevante multilaterale og bilaterale donorer. Det vurderes, at der vil være et betydeligt behov for genopbygning af den økonomiske og sociale infrastruktur i Irak efter den langvarige nedslidning på grund af de økonomiske sanktioner mod landet og skader efter den internationale militære intervention. Bistandsbehovene forventes vurderet af FN og Verdensbanken, ligesom en donorkonference forudses indkaldt.

Projektbeskrivelse

Humanitær bistand: Formålet med den humanitære bistand er at støtte sårbare grupper, herunder internt fordrevne i Irak og irakiske flygtninge i nærområdet. De vigtigste indsatsområder er fødevarerhjælp, medicin, husly, vand og sanitet samt overordnet koordination af indsatsen. Hertil kommer støtte til repatriering og reintegration af flygtninge og internt fordrevne, humanitær minerydning, basale ydelser på sundhedsområdet samt støtte til overholdelse af international humanitær ret og principper. Bidrag til den humanitære indsats vil blive allokeret i lyset af udviklingen i den humanitære situation i Irak og i nærområdet afhængigt af udviklingen i flygtningestrømmene. Indsatsen vil inddrage både internationale aktører (UNHCR, WFP, OCHA, UNICEF, IOM og Internationalt Røde Kors) og private danske hjælpeorganisationer.

FN's humanitære indsats koordineres fra et situationscenter på Cypern, og der er oprettet koordinationsenheder i de omkringliggende lande. De private hjælpeorganisationer, herunder Internationalt Røde Kors, har ligeledes oprettet koordinationscentre i regionen, ligesom der pågår en tæt koordination mellem FN og involverede private humanitære hjælpeorganisationer.

Genopbygningsbistand: Formålet med dansk genopbygningsbistand er at fremme stabilitet og forsoning og støtte demokratiseringen og opbygningen af en retsstat. Ved at bidrage til genopretningen af den irakiske stat, kan det sikres, at landet genindtræder i det internationale samfund og kan påtage sig internationale forpligtelser, herunder bekæmpelse af terrorisme. Bidrag til genopbygningsindsatsen vil kunne anvendes inden for følgende områder baseret på en behovsanalyse:

- 1) *Uddannelse/Sundhed:* Målrettede indsatser mod de fattige og svage grupper i det irakiske samfund på enten uddannelses- eller sundhedsområdet vil kunne bidrage til en bedre integrering af de marginaliserede dele af den irakiske befolkning og dermed til udvikling af de menneskelige ressourcer.
- 2) *Infrastruktur, herunder vand og sanitet:* Forsyning af rent drikkevand er en hovedprioritet, ligesom forbedringer af saniteten vil kunne bedre levevilkårene for befolkningen. Der kan eventuelt blive tale om mindre indsatser på andre infrastrukturområder som f.eks. elektricitet. Andre indsatser vedrørende en rehabilitering af infrastruktur forventes gennemført på grundlag af en nærmere behovsanalyse.
- 3) *Demokratisering:* Der vil blive behov for en hurtig kapacitetsopbygning på demokratiserings- og menneskerettighedsområdet. Udarbejdelse af en forfatning, forberedelse og gennemførelse af frie valg og etablering af et folkevalgt parlament, et upartisk retssystem, herunder rådgivningsbistand til reform af fængselsvæsenet, samt en uafhængig menneskerettighedskommission er centrale elementer. Forsoning, opbygning af civilsamfund og sikring af folkelig deltagelse, ikke mindst på lokalt niveau, f.eks. gennem bistand til kommuneudvikling, er vigtige forudsætninger for at skabe langsigtet stabilitet.
- 4) *Renovering af olieindustrien:* Genopbygning af olieproduktionen er afgørende for, at Irak fremover bliver i stand til at medfinansiere genopbygningsindsatsen. Ved at bistå med en

genopbygning af oliesektoren kan der skabes et nationalt ejerskab, hvor Irak selv vil kunne træffe beslutning om anvendelse af olieindtægterne. Ved en renovering af olieindustrien vil det være relevant at bygge på den danske erfaring særligt inden for olieudvinding og dertil relateret infrastruktur.

Genopbygningsbistanden forudses gennemført dels bilateralt, dels gennem det multilaterale system. Dansk genopbygningsbistand vil blive koordineret med den irakiske administration og med andre donorer og internationale organisationer. Der vil være behov for betydelig fleksibilitet i den videre tilrettelæggelse af indsatsen.

Det kan vise sig nødvendigt at etablere en rådgivende enhed til administration af den danske indsats. Enheden vil i givet fald skulle varetage koordination og samarbejde med den irakiske administration, andre donorer, ngo'er og multilaterale organisationer og vil bidrage til gennemførelsen af den samlede bistand. Enheden vil blive udstyret med en decentral bevillingsskompetence og blive bemanded med 2 udsendte og flere lokalt ansatte medarbejdere. Herudover vil der som udgangspunkt blive udsendt en rådgiver inden for hvert af de forventede koncentrationsområder for genopbygningsbistanden. Budgettet tager højde for etableringen af en sådan rådgivende enhed.

Budget

Det samlede budget andrager 350 mio. kr., heraf 180 mio. kr. i humanitær bistand og 170 mio. kr. i genopbygningsbistand i perioden 2003-2004.

Udgifterne til humanitær bistand vil blive afholdt med 110 mio. kr. under § 06.37.02.10. Ekstraordinære humanitære bidrag, 15 mio. kr. under § 06.37.02.11. Internationalt Humanitært Beredskab (IHB) og 55 mio. kr. under § 06.37.02.12. Bistand til flygtninge og internt fordrevne i nærområder.

Udgifterne til genopbygningsbistand vil blive afholdt med 45 mio. kr. under § 06.36.02.11. Multilateral overgangsbistand, 57 mio. kr. under § 06.32.02.15. Øvrige lande i Asien, hvoraf ca. 7 mio. kr. forudses anvendt til oprettelse og drift af en rådgivende enhed i Irak, 20 mio. kr. under § 06.32.07.10. Styrkelse af indsatser i nærområderne, 8 mio. kr. under § 06.33.01.10. Rådgiverbistand og 40 mio. kr. under § 06.33.05.10. Projekter til støtte for demokrati og menneskerettigheder.

Udviklingen i Irak vil kunne gøre det nødvendigt at justere på fordelingen mellem de valgte områder.

Væsentlige risikoelementer

Den politiske situation i Irak efter den militære intervention vil være ustabil, og der er risiko for, at hele eller dele af landet falder tilbage i en krigslignende situation.

- c. Sagen forelægges Finansudvalget, da der er tale om en samlet bevilling, hvor den bilaterale totaludgift overstiger 20 mio. kr. og den multilaterale totaludgift overstiger 8 mio. kr.
- d. Forslaget vil blive forelagt Styrelsen for Internationalt Udviklings samarbejde den 1. april 2003. Resultatet af Styrelsens behandling vil efterfølgende blive meddelt Finansudvalget.
- e. Under henvisning til ovenstående anmoder Udenrigsministeriet om Finansudvalgets tilslutning til, at der til Irak i finansårene 2003-2004 ydes 180 mio. kr. i støtte til humanitær bistand, bistand til internt fordrevne i Irak og til irakiske flygtninge i nærområderne samt 170 mio. kr. i genopbygningsbistand.

Udgiften vil blive afholdt af de beløb, som på de årlige finanslove stilles til rådighed for udviklingslandene under § 06.32.02. Udviklingslande i Asien, § 06.32.07. Bilateral bistand til regional- og nærområder, § 06.33.01. Personelbistand, § 06.33.05. Menneskerettigheder og

demokratisering, § 06.36.02. Multilateral regional- og overgangsbestand og § 06.37.02. Ekstraordinære humanitære bidrag og Internationalt Humanitært Beredskab (IHB).

f. Finansministeriets tilslutning foreligger.

PER STIG MØLLER

Til Finansudvalget.